

ТЕХНОЛОГІЗАЦІЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ – ШЛЯХ ПІДВИЩЕННЯ ОБҐРУНТОВАНОСТІ СУДОВОГО РІШЕННЯ

Негребецький В. В.

ВСТУП

Україна знаходиться на порозі масштабної та неминучої цифрової трансформації у сфері правосуддя, яка спрямована кардинально змінити підходи до забезпечення справедливості, прозорості та ефективності судової системи. У той час, коли Інтернет та цифрові технології змінюють наш світ, Європа, придатна для цифрової епохи, є одним із шести політичних пріоритетів Європейської Комісії. У березні 2021 року Комісія запропонувала програму «Шлях до Цифрового десятиліття»¹. В основі цієї програми – план досягнення цифрової трансформації економіки та суспільства ЄС «Цифровий компас до 2030 року»². Цифровий компас спрямований на безпечну цифрову екосистему, орієнтовану на людину, де громадяни отримують повноваження, а компанії процвітають завдяки цифровому потенціалу. Компас вказує чотири кардинальні напрямки для цієї траєкторії: цифрові навички, безпечна та ефективна цифрова інфраструктура, цифрова трансформація бізнесу та цифровізація державних послуг. Цей політичний порядок денний узгоджується з нормами та стандартами ЄС для посилення цифрового суверенітету ЄС. Низка бюджетних інструментів підтримуватиме інвестиції, необхідні для побудови Цифрового десятиліття Європи на міцній основі.

У сучасних умовах європейський вектор розвитку криміналістики та судової експертизи обумовив необхідність впровадження прогресивних інституцій, використання найбільш ефективних методів та технологій³. Політика Східного Партнерства ЄС визначає нові довгострокові цілі, спрямовані на реагування на нові пріоритети, зміцнення стійкості до вирішення загальних проблем, сприяння сталому розвитку та

¹ Europe's Digital Decade. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/europes-digital-decade>

² 2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0118>

³ Шепітько В. Ю., Авдєєва Г. К., Шевчук В. М., Капустіна М. В., Яремчук В. О., Негребецький В. В., Соколенко М. О., Пугач А. О. Інноваційні методи та цифрові технології в криміналістиці та судовій експертизі. *Питання боротьби зі злочинністю*: зб. наук. пр. / редкол.: В. С. Батиргарєєва (голов. ред.) та ін. Харків : Право, 2024. Вип. 48. С. 62-73.

продовження забезпечення конкретних результатів для громадян, однією з яких є забезпечення стійкої цифрової трансформації. Підтримка стійкої цифрової трансформації є одним з пріоритетів політики, визначених Європейською Комісією в пропозиції з довгострокових політичних цілей Східного партнерства на період після 2020 року ⁴.

Питанням технологізації у кримінальному провадженні були присвячені роботи таких вчених-юристів, як Г.К. Авдєєва, В.С. Батиргарєєва, Д.М. Белова, М.В. Белова, В.І. Борисов, О.М. Борщевська С.С. Вознюк, Т.Я. Гнідець, В.І. Гришко, Ю.І. Дмитрик, І.В. Жукевича, І.О. Заснова, К.В. Дубонос, Н.М. Дяченко, В.А. Журавель, В.П. Захаров, А.О. Ігнатівич, О.Я. Ковальчук, Р.С. Козьяков, В.О. Коновалова, Т.М. Лемеха, А.М. Лисенко, О.А. Лохматов, Т.В. Огнев'юк, О.С. Мельник, А.О. Мороз, І.В. Олешко, Ю.В. Осадча, О.В. Плахотнік, Ю.С. Разметаєва, О.В. Рибальський, В.І. Рудешко, В.І. Соловійов, Л.І. Сопільник, А.В. Столітнього, І.О. Супрун, Є.А. Тимошенко, В.І. Теремецький, В.В. Топчий, А.О. Фесенко, В.Г. Хахановський, Л.М. Хмельничий, Р.Ю. Царьов, В.А. Швець, В.М. Шевчук, В.Ю. Шепітько, та інших⁵.

Необхідно відзначити, що в літературних джерелах в основному розглядались різні аспекти використання окремих цифрових систем і технологій в діяльності органів правоохоронних органів та кримінальному судочинстві. Разом із тим, не всі існуючі на даний час технології були предметом дослідження і висвітлення стосовно аналізу доказів, покращення прозорості судових процедур та підвищення ефективності судового процесу, тому питання дослідження можливості впровадження таких технологій в діяльність, пов'язану з кримінальним судочинством потребує подальшого розгляду. Також у зв'язку з війною в Україні вкрай актуальним становиться питання використання можливостей технологій електронного судочинства та цифрових доказів в підвищенні ефективності розслідування воєнних злочинів та злочинів агресії в Україні⁶.

⁴ An official website of the European Union. Joint Communication: Eastern Partnership policy beyond 2020: Reinforcing Resilience – an Eastern Partnership that delivers for all. URL : https://www.eeas.europa.eu/eeas/joint-communication-eastern-partnership-policy-beyond-2020-reinforcing-resilience-%E2%80%93-eastern_en.

⁵ Використання технологій штучного інтелекту у протидії злочинності : матеріали наук.-практ. онлайн-семінару (м. Харків, 5 листоп. 2020 р.). Харків: Право, 2020. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18957>; Тимошенко Є.А. Правове забезпечення застосування штучного інтелекту в Україні: дис. ... д-ра філософії: 081 «Право» / ДНУ «Інститут інформації, безпеки і права НАПрН України, Київ, 2024.

⁶ Примітка. Стаття написана у межах розробки фундаментальної теми «Пріоритезація та технологізація у кримінальному провадженні у воєнний та повоєнний час», яка досліджується фахівцями НДІ вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса НАПрН України

Відповідно до пропозицій Європейської Комісії щодо нових пріоритетів політики Східного Партнерства ЄС, сильна цифрова присутність в країнах-сусідах ЄС сприятиме зростанню і стимулюванню сталого розвитку⁷. В цьому відношенні ЄС буде і далі вкладати кошти в цифрову трансформацію країн-партнерів відповідно до законодавства та передової практики ЄС і підтримуватиме розширення високо інноваційних цифрових технологій в регіоні. ЄС і далі надаватиме підтримку країнам-партнерам та сприятиме їх кіберстійкості.

Теоретичні та практичні проблеми правового регулювання соціальної трансформації внаслідок використання цифрових технологій, питання правового забезпечення у сфері соціальних комунікацій в умовах цифрової трансформації протягом останнього часу були предметом наукових дискусій. Зокрема, 23 листопада 2023 р. відбулась III Всеукраїнська науково-практична конференція «Соціальна і цифрова трансформація: теоретичні та практичні проблеми правового регулювання» (організатори – ДНУ «Інститут інформації, безпеки і права НАПрН України», НДІ інтелектуальної власності НАПрН України)⁸. На конференції, зокрема, були розглянуті особливості правового забезпечення розвитку сучасної інформаційної інфраструктури суспільства та проблем правового регулювання суспільних відносин у сфері застосування технологій Інтернету речей. Запропоновано напрями вдосконалення законодавства з питань захисту прав людини в умовах використання цифрових технологій. В ході активного експертного обговорення вказаних питань учасники Всеукраїнської науково-практичної конференції відзначили наступне:

світова спільнота пов'язує успіх будь-якої соціальної трансформації з проведенням широкомасштабних цифрових трансформацій на основі активного впровадження та використання досягнень Четвертої промислової революції: технологій Інтернету речей; Індустрії 4.0; штучного інтелекту; робототехніки; блокчейну; великих даних (big data); розумних контрактів; соціальних мереж та електронних комунікацій; хмарних технологій тощо;

більшість держав світу прийняли або розглядають можливість прийняття національних стратегій впровадження технологій Інтернету речей; одночасно, близько 70 держав – національних стратегій розвитку

⁷ An official website of the European Union. Joint Communication: Eastern Partnership: Commission proposes new policy objectives for beyond 2020. URL : https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_452.

⁸ Соціальна і цифрова трансформація: теоретичні та практичні проблеми правового регулювання : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 23 листоп. 2023 р.). Київ, ДНУ «Інститут інформації, безпеки і права НАПрН України», 2023. 150 с.

штучного інтелекту та робототехніки, вважаючи це базовою умовою розвитку;

актуальним є питання організації належного правового забезпечення соціальної та цифрової трансформації суспільства, а також покладання завдання щодо розробки концептуальних засад розвитку законодавства на профільні наукові установи НАН України і НАПрН України та Дослідницьку службу Верховної Ради України⁹.

1. Цифровізація дозволить створити судову систему, яка відповідає європейським стандартам прозорості та ефективності

Кабінет Міністрів України 18 березня 2024 р. затвердив План для Ukraine Facility, який стане основою для реалізації програми фінансової підтримки України від Європейського Союзу протягом 2024-2027 років¹⁰. Таким чином, вперше Україна має комплексний План економічного розвитку на наступні 4 роки. Він спрямований на створення умов для економічного розвитку та європейської інтеграції в багатьох сферах життя країни. План визначає ключові реформи та напрями для інвестицій, які можуть сприяти сталому економічному зростанню та залученню фінансування для посилення потенціалу зростання країни в середньостроковій та довгостроковій перспективі. Він також містить якісну систему прозорості, аудиту та контролю, які також будуть посилені в рамках передбачених реформ. План для Ukraine Facility передбачає здійснення структурних реформ в державному секторі, проведення низки економічних реформ, спрямованих на розвиток бізнес-клімату та підприємництва, а також кроки для розвитку пріоритетних секторів, що можуть забезпечити швидке економічне зростання. Реалізація Плану сприятиме європейській інтеграції України та подальшому стійкому розвитку економіки.

Підготовка Плану для Ukraine Facility відбулася під керівництвом Першого віце-прем'єр-міністра – Міністра економіки України Юлії Свириденко та команди Міністерства економіки України у співпраці з іншими міністерствами та профільними органами державної влади, а також у постійних консультаціях з представниками Європейської комісії. До створення Плану також були активно залучені представники бізнесу, громадських організацій, парламенту, а також представники регіонів. Київська школа економіки здійснювала аналітичну та організаційну підтримку при розробці документа за підтримки

⁹ Соціальна і цифрова трансформація: теоретичні та практичні проблеми правового регулювання (2023). С.5.

¹⁰ Уряд затвердив План для реалізації програми Ukraine Facility (18.03.2024). URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-zatverdvyv-plan-dlia-realizatsii-prohramy-ukraine-facility>

UK International Development від уряду Великої Британії. Загалом у Плані було частково або повністю враховано 133 пропозиції від представників бізнесу та 84 від громадських організацій.

Процедура узгодження Плану передбачала такі етапи: після затвердження Кабінетом Міністрів України текст Плану для Ukraine Facility спрямовується на оцінку Європейській комісії та затвердження комітетом країн-членів ЄС, після чого програма Ukraine Facility остаточно набуває чинності. Таким чином, Європейська Комісія 15 квітня 2024 р. схвалила План для Ukraine Facility та запропонувала Раді ЄС ухвалити документ¹¹. Рада ЄС 14 травня 2024 р. ухвалила імплементаційне рішення, яким позитивно оцінила План України для Ukraine Facility¹². «Українська стратегія реформ та інвестицій пропонує міцну основу для відновлення більш сучасної та процвітаючої України на її шляху до ЄС». Позитивна оцінка Європейською Комісією Плану відкриває шлях до регулярних виплат в рамках Ukraine Facility.

Фактично цей план визначає наміри уряду України щодо відновлення, реконструкції та модернізації країни, а також реформи в межах процесу вступу до ЄС протягом наступних чотирьох років. Серед базових реформ передбачено справедливе правосуддя та верховенство права, що є основою для дотримання правил гри усіма учасниками¹³. Мета Уряду – створити судову систему яка відповідає європейським стандартам прозорості та ефективності. При цьому судова реформа охоплює 4 пункти:

- Створення справедливої системи відбору суддів
- Ефективні та результативні процедури банкрутства
- Цифрову судову систему, базовану на доказах
- Професійну та підзвітну прокуратуру.

Планом конкретизуються завдання: удосконалити процедуру відбору суддів, провести реформу прокуратури та цифровізувати судову систему

Виконавцями виступають: ВККС, Мін'юст, ВРП, ДСА, Мінцифра, ОГП за участі Ради прокурорів, Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів.

В результаті проведення судової реформи очікується ефект: менший адміністративний тиск, вища довіра інвесторів до держави, зростання інвестицій.

¹¹ Мінекономіки: Європейська Комісія схвалила План для Ukraine Facility (16.04.2024). URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minekonomiky-ievropeiska-komisii-skhvalyla-plan-dlia-ukraine-facility>

¹² Рада ЄС схвалила План для Ukraine Facility (14.05.2024). URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/rada-yes-shvalyla-plan-dlya-ukraine-facility/>

¹³ План для Ukraine Facility (2024). URL: <https://ucci.org.ua/uploads/files/660538ef4bad0109308362.pdf>

План для Ukraine Facility також передбачає 16 інвестиційних індикаторів, що входять до загального переліку змін, з 15 яких стосуються саме судової реформи. Фінансування у межах програми Ukraine Facility напряду залежить від виконання індикаторів, передбачених Планом для Ukraine Facility.

Цифровізація судочинства є частиною судової реформи в межах ініціативи ЄС для України – Ukraine Facility Plan. Це також виконання міжнародних зобов'язань України як країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу.

Впровадження Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС) обіцяє змінити підходи до роботи судів, зробити їх прозорішими, доступнішими та зручнішими для всіх учасників процесу. Одним із ключових завдань, передбачених у рамках Ukraine Facility Plan, є розробка дорожньої карти модернізації ЄСІТС і її повне впровадження до кінця 2027 року.

Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система (ЄСІТС) – це масштабна платформа, покликана автоматизувати роботу судів і зробити процес правосуддя ефективнішим. Лише у 2023 році українські суди розглядали понад 3 мільйони справ. Зрозуміло, що обробка такої кількості документів вручну або без інтегрованих цифрових інструментів створює величезне навантаження на систему.

ЄСІТС дозволяє суддям, адвокатам і громадянам швидко отримувати доступ до матеріалів справ, брати участь у засіданнях онлайн і забезпечує обмін інформацією з іншими державними реєстрами.

Статистичні дані щодо використання судами відеоконференцз'язку (ВКЗ) свідчать про постійне зростання кількості дистанційних засідань, що стало особливо важливим у період воєнного стану:

2020: 103 255

2021: 250 242

2022: 437 147

2023: 904 789

2024: 1 139 292¹⁴.

Таким чином, із 2020 до 2024 року у відсотковому значенні використання відеоконференцз'язку з 2020 по 2024 рік збільшилося на 1003.3%.

Встановлено ТОП-5 судів за кількістю проведених судових засідань у онлайн-режимі у 2024 році складають:

1. Господарський суд міста Києва – 23 198;

¹⁴ ТОП-5 лідерів серед судів за використанням модулю ЄСІКС «Відеоконференцз'язок» у 2024 році (20.12.2024). URL: <https://ics.gov.ua/ics/news/novyyny/1724463/>

2. Тернопільський міськрайонний суд Тернопільської області – 18 426;

3. Вінницький міський суд Вінницької області – 17 591;

4. Херсонський міський суд Херсонської області – 13 468;

5. Господарський суд Одеської області – 13 176.

Використання модулю «ВКЗ» має багато переваг, зокрема: економія ресурсів; скорочення часу; доступність суду незалежно від фізичних обмежень, географічної віддаленості чи поганих погодних умов; зниження ризику для здоров'я; запис та документування для подальшого аналізу, перегляду або використання.

Модернізація ЄСІТС – це не лише розробка нових технічних рішень. Вона передбачає впровадження нових стандартів безпеки даних, удосконалення бізнес-процесів та створення зручних сервісів для користувачів. Але головне – це прозорість і підзвітність, які закладені в основу реформи.

При Державній судовій адміністрації України в жовтні 2024 р. було створено Проектний офіс з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації судів, органів і установ системи правосуддя. Проектні офіси при державних інституціях – це можливість вирішити і стратегічні завдання, чим є Урядова програма цифровізації, Ukraine Facility Plan, зобов'язання України щодо вступу до ЄС, і створювати нові ІТ-сервіси для громадян, удосконалювати якість вже існуючих сервісів¹⁵.

Державна судова адміністрація України наприкінці 2024 р. розробила і представило на обговорення проект Концепції розвитку єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС). Документ спрямований на автоматизацію судових процесів, забезпечення доступності правосуддя, оптимізацію бюджетних витрат і посилення захисту інформації¹⁶.

Основні акценти Концепції:

1. Врахування сучасних викликів у сфері ІТ і потреб судової системи.

2. Розробка ефективної стратегії цифровізації із залученням досвіду міжнародних партнерів.

3. Орієнтація на цілісність, стійкість та ефективність впровадження нових технологій.

¹⁵ В Україні створено Проектний офіс з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації судів. Судово-юридична газета. (29.10.2024). URL: <https://sud.ua/uk/news/ukraine/314249-v-ukraine-sozdan-proektnyy-ofis-po-voprosam-tsifrovogo-razvitiya-tsifrovyykh-transformatsiy-i-tsifrovizatsii-sudov>

¹⁶ Держсудова адміністрація представила Концепцію модернізації ЄСІТС. Судово-юридична газета.(30.12.2024).URL: <https://sud.ua/uk/news/ukraine/319480-gossudebnaya-administratsiya-predstavila-kontseptsuyu-modernizatsii-esits>.

Метою Концепції є створення злагодженої системи електронного судочинства, яка відповідатиме сучасним стандартам.

Під час обговорення проекту Концепції, організованому в межах Програми USAID «Справедливість для всіх», Голова Вищої ради правосуддя Григорій Усик зазначив: «Найважливіше, що хотіли би отримати від цієї системи судді і працівники апаратів судів, – це зручність, зрозумілість, доступність, захищеність і надійність, що дасть змогу підвищити ефективність правосуддя. Важливо, щоб ця система інтегрувалася з іншими інформаційно-телекомунікаційними системами, такими як єдина електронна система управління кримінальними провадженнями “Смерека” і система досудового розслідування “E-Case”»¹⁷.

2. Використання цифрових інструментів систематизації та дистанційного доступу до судових рішень: європейський досвід

Доступ до ефективної справедливості має вирішальне значення для громадян та підприємств. З точки зору користувача, система доступу до правосуддя часто ослаблена низкою аспектів, таких як формальні та дорогі юридичні процедури, тривалі процедурні затримки, непомірні витрати на використання судових систем, відсутність адекватної юридичної інформації, переважно незрозуміла звичайним людям юридична практика, обмежені знання про свої юридичні права та слабка система органів примусового виконання¹⁸. Тому в Європі було впроваджено Стратегію електронної справедливості (e-Justice strategy). Документ було викладено в повідомленні Європейської комісії щодо Європейської стратегії електронної справедливості¹⁹.

«Електронне правосуддя» (E-justice) може бути визначено як використання технології, інформації та комунікації для покращення доступу громадян до правосуддя та ефективних судових дій, що складається з врегулювання суперечок або накладення кримінальних санкцій²⁰. У 2010 році був запущений e-Justice портал з метою надання «єдиної, багатомовної, зручної для користувачів точки доступу (“one-

¹⁷ Відбулося обговорення проекту концепції Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (01.11.2024).URL: <https://hcj.gov.ua/news/vidbulosya-obgovorennya-proyektu-koncepciyi-yedynoyi-sudovoyi-informaciyno-telekomunikaciynoyi>.

¹⁸ United Nations Development Program (UNDP) ‘Barriers to access to Justice’ (30.10.2015). URL: <https://www.undp.org/publications/access-justice-practice-note>

¹⁹ An official website of the European Union. Joint Communication: Eastern Partnership policy beyond 2020: Reinforcing Resilience – an Eastern Partnership that delivers for all. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/joint-communication-eastern-partnership-policy-beyond-2020-reinforcing-resilience-%E2%80%93-eastern_en

²⁰ What is E – Justice? URL: <http://www.legalsl.com/it/what-is-e-ustice.htm>

stop shop”) для всієї європейської системи електронного правосуддя, тобто для європейських та національних інформаційних веб-сайтів та/або послуг²¹.

У 2010 році був запущений e-Justice портал з метою надання «єдиної, багатомовної, зручної для користувачів точки доступу (“one-stop shop”) для всієї європейської системи електронного правосуддя, тобто для європейських та національних інформаційних веб-сайтів та/або послуг²². Суди держав-членів Європейського союзу (ЄС) застосовують і тлумачать законодавство відповідних держав-членів, а також законодавство ЄС. Таким чином, в інтересах громадян і практикуючих юристів мати доступ не тільки до прецедентного права своєї держави-члена, а й до прецедентного права інших держав-членів ЄС.

Створення порталу електронного правосуддя для фізичних осіб і підприємств підвищує видимість європейських дій і полегшує доступ до правосуддя. Веб-сайт є частиною загальної політики спілкування з ключовими функціями, зокрема, включаючи доступ до інформації: незнання правил в інших державах-членах є одним із основних факторів, які заважають людям відстоювати свої права в іншій країні ЄС. Портал виправляє це, надаючи європейським громадянам інформацію їхньою мовою про судові системи та процедури в ЄС.

Більшість держав-членів ЄС мають одну або кілька баз даних рішень і висновків своїх судів, що стосуються законодавства ЄС, національного законодавства, а також регіонального та/або місцевого законодавства. Інформація, доступна в Інтернеті, іноді може бути обмежена певними судами (наприклад, верховними судами) або рішеннями певного типу.

За допомогою пошуку є можливість знайти судову практику держав-членів, або в або ви можете скористатися однією з європейських баз даних. Якщо в базі даних держав-членів, обрати одну з опцій, то пошуковий запит буде перенаправлено на відповідну національну сторінку.

База даних JURE, створена Європейською комісією, містить прецедентне право про юрисдикцію в цивільних і комерційних справах, а також про визнання і приведення у виконання судових рішень в державі, відмінний від тієї, в якій було винесено судові рішення²³. Це включає прецедентне право за відповідними міжнародними конвенціями (наприклад, брюссельська Конвенція 1968 року, Луганська Конвенція 1988 року), а також прецедентне право ЄС і держав-членів).

²¹ Draft Strategy on European e-Justice 2014-2018 (2013/C 376/06) URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52013XG1221%2802%29>

²² What is E – Justice? URL: <http://www.legalsl.com/it/what-is-e-justice.htm>

²³ База даних JURE. <https://eur-lex.europa.eu/collection/n-law/jure.html>

Асоціація державних рад і вищих адміністративних юрисдикцій Європейського Союзу (ACA Europe) надає дві бази даних прецедентного права держав-членів, які стосуються застосування законодавства ЄС, під назвою «JuriFast»²⁴ і «Dec.Nat»²⁵. Рішення представлені мовою оригіналу з коротким викладом англійською та французькою мовами. База даних «Dec.Nat» також містить посилання та аналіз національних рішень, які були надані службою досліджень та документації Європейського суду.

На веб-сайті мережі голів вищих судових судів ЄС (Network of the Presidents of the supreme judicial courts of the EU) можна знайти сайти ряду національних баз даних (а також деяких країн-кандидатів), що містять прецедентне право Верховних судів цих держав-членів²⁶.

Інформаційний портал Агентства ЄС з основних прав (EU Agency for Fundamental Rights) включає в себе базу даних національних рішень судів і спеціальних органів, пов'язаних з питаннями дискримінаційного законодавства²⁷.

База даних CODICES, була створена Венеціанською комісією при Раді Європи, містить прецедентне право з конституційних питань не тільки держав – членів ЄС, а й інших членів Ради Європи²⁸.

Крім того, European e-Justice Portal (Європейський портал електронного правосуддя) також надає інформацію про суди різних держав-членів. Багато з цих судів мають веб-сайт, що містить базу даних про власну судову практику²⁹.

Онлайніві бази прецедентного права Федеративної Республіки Німеччини.

В Німеччині Судова влада належить суддям; її здійснюють Федеральний Конституційний суд, федеральні суди і суди 16 земель (див. статтю 92 Основного Закону Федеративної Республіки Німеччини).

З 2010 року Федеральне міністерство юстиції та захисту прав споживачів публікує окремі Постанови Федерального Конституційного Суду, федеральних Верховних судів та Федерального патентного суду на веб-сайті Rechtsprechung im Internet (інтернет-судова практика)³⁰.

²⁴ JuriFast . URL: <http://www.aca-europe.eu/index.php/en/jurifast-en>

²⁵ Dec.Nat . URL: <http://www.aca-europe.eu/index.php/en/dec-nat-en>

²⁶ Network of the Presidents of the supreme judicial courts of the EU. URL: <http://network-presidents.eu/rpcsjeu/>

²⁷ EU Agency for Fundamental Rights. URL: <https://fra.europa.eu/en>

²⁸ CODICES. URL: <http://www.codices.coe.int/NXT/gateway.dll?f=templates&fn=default.htm>

²⁹ European e-Justice Portal. National case law. URL: https://e-justice.europa.eu/13/EN/national_case_law?GERMANY&action=printMS&member=1

³⁰ Rechtsprechung im Internet URL: <http://www.rechtsprechung-im-internet.de/>

Зацікавлені особи можуть безкоштовно ознайомитися з цією інформацією.

Крім того, Федеральний конституційний суд та інші федеральні суди публікують постанови на своїх веб-сайтах. Ця інформація доступна безкоштовно для некомерційного використання. Веб-сайти також публікують прес-релізи, що містять інформацію про важливі справи, що розглядаються, та їх результати.

Оскільки Федеративна Республіка Німеччина є федеративною державою, землі самі організовують публікацію своїх судових рішень. З цією метою вони створили власні веб-сайти, посилання на які розміщені на Justizportal des Bundes und der Länder (портал федеральної та державної юстиції). На порталі <https://e-justice.europa.eu/> в розділі National case law Germany міститься 9 посилань на бази Rechtsprechung im Internet, дев'яти федеральних судів та Портал федеральної та державної юстиції:

Federal Constitutional Court, Federal Court of Justice, Federal Administrative Court, Federal Finance Court, Federal Labour Court, Federal Social Court, Federal Patent Court, Justizportal des Bundes und der Länder (Портал федеральної та державної юстиції)³¹.

3. Використання цифрових систем і баз даних в судово-експертній діяльності

На підставі вивчення практики судово-експертних електронних систем можна визначити такі основні напрямки використання електронних інформаційно-комунікативних систем в судовій експертизі:

- телекомунікаційні системи, які забезпечують автоматизацію процесів діяльності судів, органів досудового розслідування;
- офіційні електронні бази даних (реєстри) Мінюсту України;
- автоматизовані робочі місця, які забезпечують діяльність експертів різних спеціальностей³².

Офіційні електронні бази даних (реєстри) Мінюсту України. Єдині та Державні реєстри інформаційної мережі Міністерства юстиції України створюються відповідно до законодавства України з метою створення інформаційного фонду, інформація з них є відкритою та розміщена на офіційних веб-сайтах Міністерства юстиції України³³. Держателем реєстрів є Міністерство юстиції України, що здійснює

³¹ European e-Justice Portal. National case law. URL: https://e-justice.europa.eu/13/EN/national_case_law

³² Негребський В.В. Електронні реєстри судових експертів: світова практика. Українська поліцейстика: теорія, законодавство практика. 2023. № 2. С. 35-39.

³³ Єдині та Державні реєстри. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_22253

ведення та організує доступ до реєстрів інформаційної мережі на підставі Положення про Міністерство юстиції України, п. 4.60³⁴. Адміністратором Єдиних та Державних реєстрів інформаційної мережі Міністерства юстиції України є Державне підприємство «Національні інформаційні системи»³⁵. Державне підприємство «Національні інформаційні системи» (надалі – ДП «НАІС») засноване Міністерством юстиції України в травні 2015 року. Уся інформація про правові підстави функціонування Єдиних та Державних реєстрів інформаційної мережі Міністерства юстиції України, умови надання доступу та користування інформацією з них є відкритою та розміщена на офіційних веб-сайтах Міністерства юстиції України та ДП «НАІС». З 21 реєстри інформаційної мережі Міністерства юстиції України до діяльності в галузі судової експертизи безпосередньо належать два: Державний Реєстр атестованих судових експертів, та Реєстр методик проведення судових експертиз.

Державний Реєстр атестованих судових експертів. Відповідно до статті 9 Закону України «Про судову експертизу» атестовані відповідно до цього Закону судові експерти включаються до державного Реєстру атестованих судових експертів. Ведення Реєстру покладається на Міністерство юстиції України (Міністерство юстиції України є держателем реєстру). Функції держателя Реєстру покладаються на Департамент експертного забезпечення правосуддя, на який покладено організаційно-управлінське забезпечення судово-експертної діяльності. Адміністратором Реєстру є державне підприємство «Національні інформаційні системи», що забезпечує технічне та технологічне створення та супроводження програмного забезпечення Реєстру, надання доступу до відомостей Реєстру, забезпечує збереження та захист даних, що містяться у Реєстрі.

Процедуру формування та ведення Реєстру визначає Порядок ведення державного Реєстру атестованих судових експертів, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 29.03.2012 № 492/5³⁶.

Реєстр – це офіційна електронна база даних, що ведеться з метою створення інформаційного фонду про осіб, які отримали в порядку, передбаченому Законом України «Про судову експертизу»,

³⁴ Положення про Міністерство юстиції України. Затв. Указом Президента України від 6 квітня 2011 року №395/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/395/2011#Text>

³⁵ ДП «НАІС». URL: <https://nais.gov.ua>

³⁶ Про затвердження Порядку ведення державного Реєстру атестованих судових експертів: Наказ Міністерства юстиції України від 29.03.2012 № 492/5. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0484-12#n52>

кваліфікацію судового експерт³⁷. Реєстр складається з відомостей про атестованих судових експертів Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України та судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ.

Судові експерти державних спеціалізованих установ включаються до Реєстру за поданням керівників цих установ або голів експертно-кваліфікаційних комісій, якими присвоєно кваліфікацію судового експерта. Судові експерти, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, включаються до Реєстру на підставі заяви судового експерта і рішення Центральної експертно-кваліфікаційної комісії при Мін'юсті про присвоєння кваліфікації судового експерта.

До Реєстру вносяться такі відомості:

- прізвище, власне ім'я, по батькові (за наявності) судового експерта;
- унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності);

- найменування Експертно-кваліфікаційної комісії (ЕКК), дата і номер її рішення та його стислий зміст (присвоєння / підтвердження / підвищення кваліфікації судового експерта, продовження строку дії свідоцтва, притягнення судового експерта до дисциплінарної відповідальності), інформація щодо тимчасового припинення або поновлення судово-експертної діяльності;

- номер та строк дії свідоцтва або документа, що підтверджує наявність кваліфікації судового експерта (якщо видачу свідоцтва не передбачено, вноситься відповідний запис), інформація щодо переоформлення свідоцтва про присвоєння кваліфікації судового експерта, недійсності та/або анулювання свідоцтва;

- вид експертизи, індекс та вид експертної спеціальності;

- місце роботи, місцезнаходження, офіційна електронна адреса та номер телефону судового експерта;

- дата та номер наказу про звільнення судового експерта державної спеціалізованої установи.

Реєстр розміщується на сайті: <http://rase.minjust.gov.ua/>

³⁷ Включення та внесення змін до державного Реєстру атестованих судових експертів.
URL: <https://minjust.gov.ua/m/vklyuchennya-ta-vnesennya-zmin-do-derjavnogo-reestru-atestovanih-sudovih-ekspertiv>

З метою захисту та збереження інформації щодо атестованих судових експертів, включених до Реєстру на час дії воєнного стану було обмежено відкритий доступ до відомостей Реєстру³⁸.

Реєстр методик проведення судових експертиз. Відповідно до статті 8 Закону України «Про судову експертизу», постанови Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 року № 595 «Про затвердження Порядку атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз», методики проведення судових експертиз (крім судово-медичних та судово-психіатричних), які пройшли атестацію та державну реєстрацію, включаються до Реєстру методик проведення судових експертиз. Ведення Реєстру покладається на Міністерство юстиції України (Міністерство юстиції України є держателем реєстру). Функції держателя Реєстру покладаються на Департамент експертного забезпечення правосуддя. Адміністратором Реєстру є державне підприємство «Національні інформаційні системи». Процедура формування та ведення Реєстру визначає Порядок ведення Реєстру методик проведення судових експертиз, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 02.10.2008 № 1666/5³⁹.

Реєстр методик – це офіційна електронна база даних, що ведеться з метою створення інформаційного фонду про наявність методик проведення судових експертиз, які атестовані та рекомендовані до впровадження в експертну практику відповідно до Порядку атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз⁴⁰.

Реєстр розміщується на офіційному веб-сайті Міністерства юстиції України (<http://rmpse.minjust.gov.ua>).

Методика проведення судової експертизи, а також зміни до неї включаються до Реєстру за рішенням Координаційної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України. Міністерство юстиції України протягом десяти робочих днів з дня надходження документів на державну реєстрацію методики (змін до методики) перевіряє правильність їх оформлення та приймає рішення щодо внесення відомостей до Реєстру.

³⁸ До уваги осіб, які потребують інформацію з державного Реєстру атестованих судових експертів. (09.05.2022) URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/do-uvagi-osib-yaki-potrebuyut-informatsiyu-z-derzhavnogo-reestru-atestovanih-sudovih-ekspertiv>

³⁹ Порядок атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 № 595. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-2008-p#Text>

⁴⁰ Включення та внесення змін до реєстру методик проведення судових експертиз. URL: <https://minjust.gov.ua/m/vklyuchennya-ta-vnesennya-zmin-do-reestru-metodik-provedennya-sudovih-ekspertiz>

Відповідно до п.10 «Порядку ведення Реєстру методик проведення судових експертиз» до Реєстру вносяться такі відомості: реєстраційний код методики; вид (підвид, рід) експертизи або галузь знань; назва методики; найменування державної спеціалізованої установи або власне ім'я і прізвище судового експерта, який не є працівником державної спеціалізованої установи, що є розробником методики; рік створення методики; дата прийняття рішення про державну реєстрацію методики⁴¹.

Наведемо приклади електронних реєстрів, пов'язаних з судово-експертною діяльністю, в інших країнах.

Нідерландський реєстр судових експертів (NRGD) почав функціонувати в грудні 2010 р. (<https://www.nrgd.nl/>). Дані реєстру відкриті публічно. На даний час реєстр надає можливість знайти й обрати кандидатуру експерта за 28 спеціальностями, зокрема, ДНК-аналіз, дослідження почерку, судова психіатрія, психологія, патологія, дослідження наркотичних речовин, криміналістична токсикологія, дослідження зброї, балістика, цифрові (комп'ютерні – прим. автора) криміналістичні дослідження⁴².

Балтійський реєстр експертів з питань криміналістики (The Baltic Register of Forensic Science Experts) – уніфікований реєстр експертів з питань криміналістики, що охоплюють криміналістичні наукові експерти з Латвії, Естонії та Литви, були запущені в рамках проекту “Find a Forensic Expert” (JUST/2014/JACC/AG/E-JU/6963) за програмою EU Justice programme. Реєстр доступний з трьох національних інтерфейсів:

Латвійський інтерфейс: <https://eksperti.ta.gov.lv/en>

Естонський інтерфейс: <https://kohtuekspert.just.ee/en>

Литовський інтерфейс: <https://ekspertai.ltec.lt/en>⁴³. Уніфікований реєстр експертів з питань судової науки був розроблений Державним криміналістичним бюро Латвії в співпраці з Естонським інститутом криміналістики, криміналістичним науковим центром Литви та Литовійською поліцією. На даний момент він містить інформацію про 796 сертифікованих експертів з питань криміналістики як державних, так і приватних.

Реєстр судових експертів Угорщини (the Hungarian register of forensic experts)

⁴¹ Про затвердження Порядку ведення Реєстру методик проведення судових експертиз: Наказ Міністерства юстиції України від 02.10.2008 № 1666/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0924-08#Text>

⁴² NRGD. Searching in the register. URL: <https://integraties.doclogic.nl/nrgd/nrgdsearch>

⁴³ The Baltic Register of Forensic Science Experts launched. URL: <https://e-justice.europa.eu/sitenewshow.do?init=true&newsId=176&plang=en>

Реєстр судових експертів ведеться Міністерством юстиції Угорщини. Так, згідно з Цивільним процесуальним кодексом Угорщини (СРС), суд може призначити експерта з реєстру юридичних експертів, або, у виняткових випадках, може бути викликаний спеціальний експерт (*ad hoc expert*), якщо експертиза потрібна для визначення меж спору або встановлення суттєвого факту у справі⁴⁴.

Критерії отримання статусу судового експерта строго регламентовані. Критерії відбору регулюються Законом про судових експертів. Кандидат призначається експертом після проходження суворої процедури відбору, де враховуються, наприклад, його специфічні знання в області, для якої він претендує на акредитацію, кваліфікація, тривалість практики і час висунення експерта. Навички (галузь спеціальних знань) включені до Реєстру. Акредитація надається відповідно до кваліфікації та досвіду.

Правила регулюють підтримання судовим експертом кваліфікації. Судовий експерт повинен кожні два роки проходити навчання (ця вимога визначена наказом міністерства). Якщо він не відповідає умовам реєстрації та вимогам до навчання, експерт може бути виключений з реєстру експертів.

Іноземні аналоги Реєстру методик проведення судових експертиз.

В США існують стандарти експертної діяльності, які включаються до реєстру – OSAC Registry. The organization of scientific area committees for forensic science (Організація наукових комітетів в галузі судової експертизи – OSAC) зміцнює використання судової експертизи в країні, сприяючи розробці та популяризації використання високоякісних, технічно обґрунтованих стандартів⁴⁵. Ці стандарти визначають мінімальні вимоги, передову практику, стандартні протоколи та інші рекомендації, що допомагають забезпечити надійність і відтворюваність результатів судово-експертного аналізу. OSAC, яким керує NIST (The National Institute of Standards and Technology – Національний інститут стандартів і технологій) є частиною програми криміналістики NIST, яка була створена в 2014 році для вирішення проблеми відсутності стандартів криміналістики з конкретних дисциплін. OSAC заповнює цю прогалину, розробляє запропоновані стандарти та надсилає їх організаціям з розробки стандартів (*standards developing organizations – SDO*), які продовжують їх розробляти та публікувати.

⁴⁴ Civil legal expert examination in Hungary. URL: <https://experts-institute.eu/wp-content/uploads/2012/07/re-16-cahiereuro-hungary-fevrier2018.pdf>

⁴⁵ ABOUT OSAC. URL: <https://www.nist.gov/organization-scientific-area-committees-forensic-science>

OSAC також переглядає стандарти та розміщує високоякісні з них у реєстрі OSAC. Включення до цього реєстру вказує на те, що стандарт є технічно обґрунтованим і що лабораторії повинні розглянути можливість його впровадження в практику. Реєстр OSAC є сховищем високоякісних, технічно обґрунтованих опублікованих та запропонованих криміналістичних стандартів⁴⁶. Ці письмові документи визначають мінімальні вимоги, найкращі практики, стандартні протоколи та інші рекомендації, які допомагають гарантувати, що результати судово-медичного аналізу є дійсними, надійними та відтворюваними. Усі стандарти, включені до цього реєстру, пройшли ретельну технічну перевірку та перевірку якості членами OSAC, включаючи практикуючих криміналістів, науковців-дослідників, статистиків та судових експертів. OSAC закликає спільноту криміналістів впроваджувати ці опубліковані та запропоновані стандарти.

Реєстр OSAC включає два типи стандартів:

Опубліковані стандарти (Published standards) Це повністю розроблені стандарти, які були опубліковані організацією з розробки стандартів (SDO).

Стандарти, запропоновані OSAC (OSAC Proposed Standards). Це нові або переглянуті стандарти, які були розроблені OSAC і направлені до SDO для подальшої розробки та публікації. Ці запропоновані стандарти пройшли таку ж ретельну технічну перевірку, як і опубліковані стандарти в цьому реєстрі. Щоб допомогти заповнити прогалину в стандартах протягом часу, необхідного SDO для завершення процесу розробки стандартів, OSAC закликає спільноту криміналістів впроваджувати ці високоякісні запропоновані стандарти. Пропонований OSAC стандарт може бути переглянутий в процесі розробки SDO, і як тільки він буде доступний, опублікований SDO стандарт замінить пропонований OSAC стандарт в реєстрі.

Станом на 01 січня 2025 року Реєстр OSAC містить 225 криміналістичний стандарт (152 опублікованих та 73 запропонованих OSAC стандартів), що представляє такі дисципліни:

Anthropology (Антропологія), Biology/DNA (Біологія / ДНК),
Bloodstain Pattern Analysis (аналіз плям крові),
Crime Scene Investigation (дослідження місця злочину),
Digital Evidence (Цифрові докази),
Dogs & Sensors (Собаки і датчики),
Facial Identification (ідентифікація осіб за зовнішністю),

⁴⁶ OSAC Registry. URL: <https://www.nist.gov/organization-scientific-area-committees-forensic-science/osac-registry>

Fire & Explosion Investigation (розслідування пожежі і вибуху),
Fire Debris & Explosives (уламки від пожежі і вибухові речовини),
Firearms & Toolmarks (вогнепальна зброя і сліди інструментів),
Footwear & Tire (взуття та шини),
Forensic Document Examination (криміналістичне дослідження документів),
Friction Ridge (сліди тертя),
Gunshot Residue (сліди вогнепальної зброї),
Medicolegal Death Investigation (судово-юридичне розслідування смерті),
Odontology (Одонтологія),
Seized Drugs (вилучені наркотики),
Toxicology (Токсикологія),
Trace Evidence (докази по слідах),
Video/Imaging Technology & Analysis (технології візуалізації та аналізу), Wildlife Forensics (Судова експертиза дикої природи),
Interdisciplinary (міждисциплінарний).

ВИСНОВКИ

Використання і впровадження сучасних інформаційних технологій у процес кримінального судочинства є необхідною умовою для вдосконалення системи правосуддя, підвищення ефективності правосуддя в цифрову епоху, забезпечення наближення до користувачів судових послуг, подолання наслідків війни і післявоєнного відновлення країни.

Проведене дослідження дозволяє визначити першочергові напрями впровадження новацій та сучасних інформаційних технологій у процес кримінального судочинства:

модернізація та удосконалення Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС);

впровадження систем ситуаційного аналізу та управлінських рішень; необхідні законодавчі, інституційні та ІТ-зміни;

впровадження нових стандартів безпеки даних, забезпечення ІТ-безпеки;

створення зручних сервісів для користувачів;

забезпечення взаємодії ЄСІТС з іншими відповідними державними установами та державними реєстрами.

забезпечення взаємодії з системою судово-експертних установ України.

В системі державних спеціалізованих судово-експертних установ України інформаційні технології та бази даних у процес кримінального

судочинства широко використовуються в судово-експертній діяльності, зокрема під час міжнародної інформаційної взаємодії в галузі експертної інформації, базах даних forensic evidence, при проведенні окремих видів високотехнологічних експертних досліджень, в автоматизованих криміналістичних обліках Експертної служби МВС.

Удосконалення ЄСІТС дасть змогу не лише оптимізувати та пришвидшити проведення судових процедур, а й зробити судову систему доступною й прозорою, що, своєю чергою, сприятиме підвищенню довіри до судової влади. Використання цифрових технологій і систем дозволить покращити якість та обґрунтованість судових рішень, підвищити прозорість судових процедур та ефективність судового процесу, оптимізувати процес підготовки і розгляду кримінальних проваджень. Цифровізація судочинства включена в Державну антикорупційну програму і має сприяти зниженню корупційних ризиків. Цифровізація судової системи є важливим кроком на шляху інтеграції нашої країни в Європейський простір.

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена вивченню можливостей впровадження сучасних інформаційних технологій у процес кримінального судочинства з метою покращення якості та обґрунтованості судових рішень, підвищення прозорості судових процедур та ефективності судового процесу, включаючи застосування автоматизованих систем, цифрових баз даних, технологій для аналізу доказів, залучення експертів, та інших інноваційних підходів. Розглянуто досвід провідних європейських країн щодо використання таких технологій. Передусім, завдяки цим технологіям підвищується якість та обґрунтованість судових рішень, забезпечується прозорість судових процедур та ефективності судового процесу, забезпечується належна довіра до судової системи з боку суспільства. На основі аналізу аксіологічних аспектів впровадження інформаційних технологій і дистанційного провадження в судочинство в провідних країнах світу, прикладів впровадження, результатів профільних наукових досліджень в цій галузі зроблено висновок, що використання цифрових технологій і систем дозволить покращити якість та обґрунтованість судових рішень, підвищити прозорість судових процедур та ефективність судового процесу, оптимізувати процес підготовки і розгляду кримінальних проваджень. Цифровізація судової системи є важливим кроком на шляху інтеграції нашої країни в Європейський простір.

Література

1. Europe's Digital Decade. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/europes-digital-decade>.
2. 2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0118>.
3. Шепітько В. Ю., Авдєєва Г. К., Шевчук В. М., Капустіна М. В., Яремчук В. О., Негребецький В. В., Соколенко М. О., Пугач А. О. Інноваційні методи та цифрові технології в криміналістиці та судовій експертизі. Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. / редкол.: В. С. Батиргарєєва (голов. ред.) та ін. Харків : Право, 2024. Вип. 48. С. 62-73.
4. An official website of the European Union. Joint Communication: Eastern Partnership policy beyond 2020: Reinforcing Resilience – an Eastern Partnership that delivers for all. URL : https://www.eeas.europa.eu/eeas/joint-communication-eastern-partnership-policy-beyond-2020-reinforcing-resilience-%E2%80%93-eastern_en.
5. Використання технологій штучного інтелекту у протидії злочинності: матеріали наук.-практ. онлайн-семінару (м. Харків, 5 листоп. 2020 р.). Харків: Право, 2020. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18957>
6. Тимошенко Є.А. Правове забезпечення застосування штучного інтелекту в Україні: дис. ... д-ра філософії: 081 «Право» / ДНУ «Інститут інформації, безпеки і права НАПрН України, Київ, 2024. 204 с.
7. Батиргарєєва В.С. Правова платформа для забезпечення в Україні ефективного захисту цифрових трансформацій суспільства. Інформація і право. 2022. №1 (40). С.21-34. URL: <https://scholar.google.com.ua/scholar?oi=bibs&cluster=2148893118868512848&btnI=1&hl=ru>
8. An official website of the European Union. Joint Communication: Eastern Partnership: Commission proposes new policy objectives for beyond 2020. URL : https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_452.
9. Соціальна і цифрова трансформація: теоретичні та практичні проблеми правового регулювання : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 23 листоп. 2023 р.). Київ, ДНУ «Інститут інформації, безпеки і права НАПрН України», 2023. 150 с.
10. Уряд затвердив План для реалізації програми Ukraine Facility (18.03.2024). URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-zatverdyyv-plan-dlia-realizatsii-prohramy-ukraine-facility>.

11. Мінекономіки: Європейська Комісія схвалила План для Ukraine Facility (16.04.2024). URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minekonomiky-ievropeiska-komisiia-skhvalyla-plan-dlia-ukraine-facility>.

12. Рада ЄС схвалила План для Ukraine Facility (14.05.2024). URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/rada-yes-shvalyla-plan-dlya-ukraine-facility/>.

13. План для Ukraine Facility (2024). URL: <https://ucci.org.ua/uploads/files/660538ef4bad0109308362.pdf>

14. ТОП-5 лідерів серед судів за використанням модулю ЄСІКС «Відеоконферензв'язок» у 2024 році (20.12.2024). URL: <https://ics.gov.ua/ics/news/novyny/1724463/>.

15. В Україні створено Проектний офіс з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації судів. Судово-юридична газета. (29.10.2024). URL: <https://sud.ua/uk/news/ukraine/314249-v-ukraine-sozdan-proektnyy-ofis-po-voprosam-tsifrovogo-razvitiya-tsifrovykh-transformatsiy-i-tsifrovizatsii-sudov>.

16. United Nations Development Program (UNDP) 'Barriers to access to Justice' (30.10.2015). URL: <https://www.undp.org/publications/access-justice-practice-note>

17. An official website of the European Union. Joint Communication: Eastern Partnership policy beyond 2020: Reinforcing Resilience – an Eastern Partnership that delivers for all. URL : https://www.eeas.europa.eu/eeas/joint-communication-eastern-partnership-policy-beyond-2020-reinforcing-resilience-%E2%80%93-eastern_en.

18. What is E – Justice? URL: <http://www.legalsl.com/it/what-is-e-justice.htm>.

19. Draft Strategy on European e-Justice 2014-2018 (2013/C 376/06) URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52013XG1221%2802%29>.

20. База даних JURE. <https://eur-lex.europa.eu/collection/n-law/jure.html>.

21. База даних JuriFast. URL: <http://www.aca-europe.eu/index.php/en/jurifast-en>.

22. База даних Dec.Nat. URL: <http://www.aca-europe.eu/index.php/en/dec-nat-en>.

23. Network of the Presidents of the supreme judicial courts of the EU. URL: <http://network-presidents.eu/rpcsjeu/>.

24. EU Agency for Fundamental Rights. URL: <https://fra.europa.eu/en>

25. CODICES. URL: <http://www.codices.coe.int/NXT/gateway.dll?f=templates&fn=default.htm>.

26. European e-Justice Portal. National case law. URL: <https://e-justice.europa.eu/>

justice.europa.eu/13/EN/national_case_law?GERMANY&action=printMS&member=1.

27. Rechtsprechung im Internet URL: <http://www.rechtsprechung-im-internet.de/>.

28. European e-Justice Portal. National case law. URL: https://e-justice.europa.eu/13/EN/national_case_law.

29. Єдині та Державні реєстри. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_22253.

30. Положення про Міністерство юстиції України. Затв. Указом Президента України від 6 квітня 2011 року №395/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/395/2011#Text>.

31. ДП «НАІС». URL: <https://nais.gov.ua>.

32. Про затвердження Порядку ведення державного Реєстру атестованих судових експертів: Наказ Міністерства юстиції України від 29.03.2012 № 492/5. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0484-12#n52>.

33. Включення та внесення змін до державного Реєстру атестованих судових експертів. URL: <https://minjust.gov.ua/m/vklyuchennya-ta-vnesennya-zmin-do-derjavnogo-reestru-atestovanih-sudovih-ekspertiv>.

34. Порядок атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2008 № 595. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-2008-p#Text>

35. Включення та внесення змін до реєстру методик проведення судових експертиз. URL: <https://minjust.gov.ua/m/vklyuchennya-ta-vnesennya-zmin-do-reestru-metodik-provedennya-sudovih-ekspertiz>.

36. Про затвердження Порядку ведення Реєстру методик проведення судових експертиз: Наказ Міністерства юстиції України від 02.10.2008 № 1666/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0924-08#Text>.

37. NRGD. Searching in the register. URL: <https://integraties.doclogic.nl/nrgd/nrgdsearch>

38. The Baltic Register of Forensic Science Experts launched. URL: <https://e-justice.europa.eu/sitenewsshow.do?init=true&newsId=176&plang=en>.

39. Civil legal expert examination in Hungary. URL: <https://experts-institute.eu/wp-content/uploads/2012/07/re-16-cahiereuro-hungary-fevrier2018.pdf>.

40. OSAC Registry. URL: <https://www.nist.gov/organization-scientific-area-committees-forensic-science/osac-registry>.

41. About OSAC. URL: <https://www.nist.gov/organization-scientific-area-committees-forensic-science>.

42. Shevchuk, V. (2023). Development trends in criminalistics in the era of digitalization. Scientific Collection «InterConf+», 33(155), 198–219. <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.05.2023.019>

43. Шевчук В.М. (2022). Цифрова криміналістика: формування та роль у забезпеченні безпекового середовища України. Нова архітектура безпекового середовища України: зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 23 грудня, 2022 р.). Харків: Юрайт, 2022. С. 146-150.

44. Шевчук В. М. Криміналістичне забезпечення розслідування воєнних злочинів: цифровізація, інновації, перспективи. Military offences and war crimes: background, theory and practice: Scientific monograph. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. С.795-823. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/322/8791/18392-1>.

45. Дослідження «Міжнародні злочини в Україні: огляд національного розслідування та судової практики» (2023). URL: https://www.helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2023/09/International_crim_ukr_A4-DLYA-ONLAYN-PUBLIKATSIYI-3.pdf.

46. Shepitko, V.Y., Shepitko, M.V. (2021) The role of forensic science and forensic examination in international cooperation in the investigation of crimes. Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, no. 28(1), pp. 179–186 (in English).

47. Шевчук В.М. Проблеми цифровізації криміналістики в умовах російсько-української війни. Цифрова трансформація кримінального провадження в умовах воєнного стану: матеріали круглого столу, присвяч. Всеукр. тижню права (м. Харків, 23 груд. 2022 р.) : електрон. наук. вид.; НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України, Від. дослідж. Проблем крим. проц. та судоустрою. Харків : Право, 2022. С. 127-140. URL: https://drive.google.com/file/d/1xeu-J0LA_70FtmwPPeqrjl8Oml6H34Ou/view.

48. Shevchuk, Viktor M. Methodological problems of the conceptual framework development for innovation studies in forensic science //Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, 2020, 27(2), стр. 170–183.

49. Zhuravel, Volodymyr A. Reliability evaluation of a forensic expert's opinion: World practices and Ukrainian realities/Zhuravel, V.A., Konovalova, V.E., Avdeyeva, G.K.// Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, 2021, 28(2), стр. 252–261.

50. Про Експертну службу МВС. URL: <https://dndekc.mvs.gov.ua/про-експертну-службу-мвс/>.

51. ДНДЕКЦ МВС України. Дослідження. URL: <https://dndekc.mvs.gov.ua/дослідження/> (дата звернення: 17.01.2025).

52. Державна судова адміністрація представила Концепцію модернізації ЄСІТС. Судово-юридична газета. (30.12.2024)
URL: <https://sud.ua/uk/news/ukraine/319480-gossudebnaya-administratsiya-predstavila-kontseptsuyu-modernizatsii-esits>.

53. Відбулося обговорення проекту концепції Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. (01.11.2024)
URL: <https://hcj.gov.ua/news/vidbulosya-obgovorennnya-proyektu-koncepciyi-yedynoyi-sudovoyi-informaciyno-telekomunikaciynoi>.

**Information about the author:
Nehrebetskyi Vladyslav Valerevych,**

Ph. D. in Law,
Researcher at Academician Stashis Scientific Research Institute
for the Study of Crime Problems
National Academy of Law Sciences of Ukraine
49, Hryhoriia Skovorody str., Kharkiv, 61002, Ukraine,
Associate Professor at the Department of Criminalistics
Yaroslav Mudryi National Law University
77, Hryhoriia Skovorody str., Kharkiv, 61024, Ukraine